

Ställ krav på kommunala bolag

Örebro kommun ska vara en bra och attraktiv arbetsköpare. Vänsterpartiet vill se en kommun som ligger i framkant, inte bara när det gäller våra egna medarbetares arbetsmiljö och arbetsvillkor, utan även för de underleverantörer som vi ingår avtal med.

Den senaste tiden har Örebro kommun gjort flera upphandlingar med företag där det finns anledning till självkritik, men även behov av förändring och förbättring. Detta är även något som fackförbunden har kritiserat och varnat för under en längre tid, då de ser en ökad förekomst av oseriösa aktörer och försämrade arbetsvillkor.

Nyligen framkom uppgifter om att ÖBO anlitat ett byggföretag som helt saknar egna byggarbetare. Företagets affärsidé går ut på att anlita byggarbetare via underleverantörer och på så vis kringgå stora delar av arbetsgivaransvaret. Det innebär i praktiken att Örebro kommun inte har insyn eller kontroll över vare sig arbetsmiljö eller arbetsvillkor för de människor som utför arbetet. Vi ser en uppenbar risk att billig arbetskraft och utsatta människor utnyttjas, och att det i för hög utsträckning kommer vara notan som styr vilka företag som vinner upphandlingar med Örebro kommun i stället för den totala kvalitén och säkerheten.

År 2020 tillsatte byggbranschen en kommission bestående av representanter från bland annat byggföretag, fackliga organisationer, byggherrar och branschorganisationer. Syftet med den så kallade Byggmarknadskommissionen var att kartlägga och föreslå åtgärder för att komma till rätta med olagliga och på andra sätt ohederliga upplägg som syftar till att skaffa sig konkurrensfördelar genom att utnyttja arbetstagare och lura det allmänna.

I januari 2022 kom slutrapporten där kommissionen bland annat visar att det finns ett stort antal metoder att bryta mot lagar och avtal. Det kan exempelvis handla om att arbetstagaren inte får den lön som utlovats eller att illegal arbetskraft används. Vidare visar kommissionen att det finns en utbredd kriminalitet för att undkomma skatter och sociala avgifter samt att det finns gott om exempel på offentliga aktörer som är kunder till företag som inte följer lagar och regler. Kommissionen fastslår också att svartarbetet inom byggsektorn mer än fördubblats under det senaste decenniet samt att det finns återkommande exempel på företag som inte betalar skatt, arbetstagare som lever under miserabla förhållanden och att den likvärdiga konkurrensen sätts ur spel.

Även fackförbundet Byggnads ställer krav på att

antalet underentreprenörsled ska minskas samt att upphandlande myndigheter och kommuner själva ska kontrollera sina underentreprenörer.

För oss i Vänsterpartiet är det uppenbart att de kommunala bolagen inte ska betraktas som vilka andra bolag som helst. Kommunala bolag har i stället en unik möjlighet att ta ett viktigt arbetsmarknads- och samhällsansvar. För att undvika långa och svåröverskådliga led av underleverantörer kan vi exempelvis inspireras av den så kallade Osломodellen som innebär att företag som kommunen anlitar ska ha minst 80 % egen personal. Om Örebro kommun vill vara en bra arbetsköpare som värnar schyssta arbetsvillkor så måste det också avspeglas i hur vi agerar inom de kommunala bolagen.

Vi vill därför att Örebro kommun, genom ägardirektiven, ser över och ställer nödvändiga krav på våra kommunala bolag. Det skulle bidra till att göra kommunen till en bättre arbetsköpare samtidigt som oseriösa företag och dåliga arbetsvillkor skulle sållas bort i upphandlingsprocessen.

Mot denna bakgrund föreslår Vänsterpartiet:

- Att** Örebro kommun, via förändring i ägardirektiven, säkerställer att företag inklusive underleverantörer som de kommunala bolagen ingår avtal med följer rådande lagar och regler.
- Att** Örebro kommun, via förändring i ägardirektiven, säkerställer att företag inklusive underleverantörer som de kommunala bolagen ingår avtal med har kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande avtal.
- Att** utreda ett eventuellt införande av Osломodellen eller liknande för de kommunala bolagen samt föra in detta i ägardirektiven.

Vänsterpartiets fullmäktige

Martha Wicklund

Sunil Jayasooriya

Cecilia Lönn Elgstrand

Linn Josefsson

Ingemar Savonen